

ภู มิ ปิ ญ ญา พื ้น บ้าน

■ ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ

ผมเดินมาใกล้เวทีแสดง
อีกครั้งหนึ่ง บนเวทีมีบุญศรี
รัตนัง ศิลปินพื้นบ้านของ
ล้านนากำลังร้องเพลงคำเมือง
อย่างสนุกสนาน ด้านหน้าเวที
อาจารย์สนั่น ธรรมธิ จาก
รายการมรดกล้านนา สถานี
FM 100 เสียงสื่อสารมวลชน
ที่กำลังตักลองสะบัดชัยให้
จังหวัดนคร

งานสืบสานล้านนา (4)

“หนาน ๆ จะเห็นกันสักที่อ้ายบุญศรีปะทะอาจารย์
สนั่น เก่งแท้เก่งว่าร้องเพลงเข้ากับจังหวะกลองสะบัดชัย
หาที่ไหนไม่เจออีกแล้ว” พิธีกรเสียงใส ชมไปแซวไปทำให้
บรรยากาศเป็นกันเองมากขึ้นระหว่างผู้ชมกับผู้เล่นบนเวที

มาลา คำจันทร์ นักเขียนซีไรต์ สะพายย่ามลูกโต
ยืนชมการแสดงบนเวทีอยู่ใต้ต้นฉำฉาใหญ่ไม่ไกลจากเวที
หันไปคุยกับ แสงดาว ศรีทราหมั่น ไพฑูรย์ พรหมวิจิตร
สองกวีแห่งล้านนา คุยไปหัวเราะกันไป

ใต้ต้นข่อยข้างเวทีกวีล้านนาอีกท่าน อาจารย์วิลักษณ์
ศรีป่าชาวง กำลังพูดคุยเรื่องราวของหีบไม้กับกลุ่มคนที่
ห้อมล้อม มีน้ำชาอุ่น ๆ รินใส่แก้วเซรามิกสีเอิร์ธโทนให้
ชิมลิ้มรสกลิ่นหอม

ผมละสายตาจากเวทีไปด้านข้าง เห็นคนกำลังต่อคิว
อยู่ที่หน้าโต๊ะตัวเล็ก ๆ มีอะไรดีหนอจะได้ขอร่วมด้วยคน
เดินเข้าไปใกล้ก็ได้เจอกับ เกริก อัครชิโนเรศ ที่ดูแลซุ้ม
ตัวเมือง

“ที่ผ่านมามีผมกับอาจารย์ที่สนใจการเขียน การอ่าน
อักษรล้านนา พูดคุยกันว่าท้องถิ่นล้านนาเรามีภาษาพูด

ภาษาเขียนของเราเอง เด็ก เยาวชนคนรุ่นใหม่เรียนภาษา
ไทย ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สะปะภาษา แต่ไม่มีโอกาสได้
เรียนภาษาล้านนาที่เป็นภาษาของตัวเอง แม้แต่การพูด
คำเมืองก็น้อยลงไปทุกที กลุ่มเราจึงได้ตั้งชมสืบสานล้านนา
ขึ้น เปิดสอนการเขียน อ่าน ตัวหนังสือล้านนาขึ้น ที่วัด
อุโมงค์ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ดีใจที่ในงานนี้มีคนสนใจมา
สมัครเรียนกันเกือบ 200 คนแล้ว” เกริกอธิบายที่ท่าที่ไป
เร็วปรือม่วนเดียวจบ ผมได้สัมผัสถึงความหวังจากรอยยิ้ม

ปนหัวเราะและสายตาที่ฉายแววอย่างมีพลัง

ดูขมกั้มขมมัน ดูขิงขัง ดูจริงจัง เห็นจะอยู่ที่ซุ้มช่าง
แต่มี ผู้คนยืนออรรอคอยที่จะพาดหน้าของตัวเองเข้าไปเป็นแบบ
อาจารย์เทพศิริ สุขโสภา อาจารย์วัลลภ แม่นยำ และ
เหล่าศิลปินล้านนา ดากำลังจ้องไปที่ใบหน้าผู้ที่นั่งเป็นแบบ
มือข้างหนึ่งจับแท่นรองกระดาษ มืออีกข้างลากเส้นตัว
วาดตามแบบที่มองเห็นอยู่ตรงหน้า

“มองเห็นคนจนเป็นภาพในใจ แล้วมือก็เคลื่อนไหว
ตาม ต้องนั่ง ต้องมีสมาธิ” อาจารย์เทพศิริบอกกับผมด้วย
ใบหน้าเคร่งขรึม

“ศิลปินทั้งหลายก็ได้ธรรมชาติ วิถีชีวิตของล้านนา
นี้แหละจึงสร้างงานศิลปะออกมาได้เลยชวนศิลปินช่างแต่มี
มาสเก็ตซ์รูปเหมือนให้ผู้คนที่จะเข้ามาร่วมงาน ได้รับบริจาค

ภาพละ 50 บาท 100 บาท
ยกให้คณะกรรมการจัดงาน
สืบสานล้านนา ไอ้พวกเราก็
สนุกมือ แถมได้ช่วยส่วนรวม
อีก ชีวิตนี้จะเอาอะไรอีก” พูด
จบอาจารย์เทพศิริก็หัวเราะ
ร่วน

พอรับภาพมาดูนาย
แบบนางแบบทั้งหลายก็ยิ้ม
แก้มปริ เอาเงินหยอดลงตะกร้า
ก่อนเดินออกไป

จากจุดที่ผมยืนอยู่
มองเห็นตึกสี่ขาที่ตั้งสำนัก
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

กลมกลืนอยู่ท่ามกลางต้นไม้ใหญ่

ด้านหลังตึกสำนักส่งเสริมฯ ลานสนามหญ้าอันร่มรื่น
ภายในซุ้มมุงใบตองตึงมีการสาธิตและจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง
งานฝีมือเด่น ๆ ของแต่ละอำเภอ มีเสียงซอพื้นเมืองขับ
กล่อมผู้คนที่เข้ามาในช่วงสภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มีเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ เป็นประธานอันแข็งขัน

เสียงทอดข้าวแค้นกลิ่นหอมโชนยจนต้องเดินเข้าไป
ซื้อติดมือออกมาด้วย ใจผมนึกถึงที่นั่งกินอะไรอร่อย ๆ
รีบเดินผ่านร้านค้าที่มาร่วมออกงานมากมาย ยังอดแวะร้าน

นี้ร้านนี้ไม่ได้ ผ้าทอสวยสด เครื่องเงินงามงด ไม่แคะหมัดจด
เครื่องปั้นงามงาน จักสานก็งามเหลือ ต้องเร่งฝีเท้าก่อนที่
จะอดใจไว้ไม่ไหว

เดินตัดผ่านร่มจำผาใหญ่ ไม่ไกลนักก็ถึงซุ้มอาหาร
มีผามเปียงที่เป็นประจำหลังคามุงด้วยใบตองตึงตรงเรียบ
เสมอกัน พื้นปูด้วยเสื่อยาวสีแดง มีขันโตกไม้วางกระจาย
อยู่ทั่ว ผู้คนนั่งเป็นวงล้อมขันโตกมีอาหารวางอยู่เต็มกิน
กันอย่างเอร็ดอร่อย ผมสั่งน้ำพริกหนุ่ม ใส่อั่ว จิ้นทอด พร้อม
ข้าวหนึ่งทัพพีด้วยใบตองมานั่งกินที่ขันโตก ลูกไปสั่งน้ำตะไคร้
ใสในแก้วไม้ไผ่มาอีกแก้วหนึ่ง

เสียงสะล้อ ซึ่งจากกลุ่มลายเมือง หวานแว่วจากเวที
ที่นั่งกินโล่งสบาย เสียงเด็ก ๆ ที่มากับพ่อแม่ขอกินอันนี้
กินเพลินจนอาหารที่สั่งมาหมดเมื่อไหร่ไม่รู้ตัว

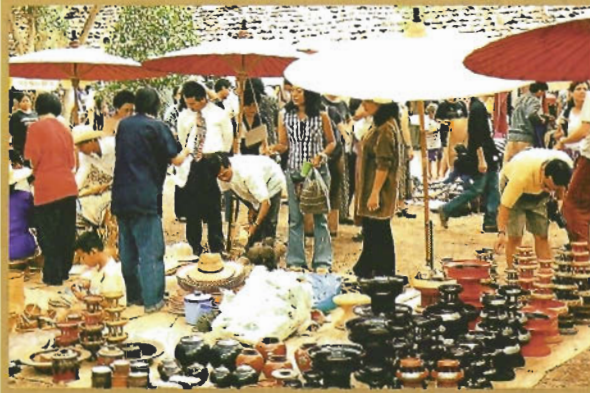
4.

1. บรรดาช่างในร้านสืบสานล้านนา
2. บุญศรี รัตนัง ดวงกมล อาจารย์ชัชชนัน ธรรมณี
3. อิศราวัลดี เต็มอาจารย์เทพศิริ สุขโสภา กับ
อาจารย์วัลลภ แม่นยำ
4. ศิลปินวาดเขียนและช่างแกะสลักพระพุทธรูป

“ขอเชิญคุณป้านวนลสวาท เปาโรหิตย์ ประธานคณะ
กรรมการจัดงานสืบสานล้านนา มามอบของขวัญน้ำใจแก่
กลุ่มนักเรียนที่มาร่วมแสดงในงานบนเวทีเจ้า” นาน ๆ
ครั้งได้ยินเสียงพิธีกรประกาศอย่างเป็นทางการ

“ได้ต้นจำผาใกล้กับกาดหัวมีการตีทองคำเปลว
ใครที่ไม่เคยเห็นแวะเข้าไปดูนะเจ้า” เสียงประกาศจากพิธีกร
เมื่อจบพิธีการ

เอ...ผมเดินผ่านมาได้ยังไงหนอ สงสัยตอนเดิน
ผ่านบริเวณนั้นคนที่ทำไปกินข้าวกลางวันแน่เลย ขอดู

ร้านค้า ดินล้า หลากหลายในงาน

โฮงเขียนสืบสานภูมิปัญญา

หน้อยเถาะ ได้แต่เปิดทองพระ แต่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าเขาทำกันอย่างไร

ก้อนไม้ถูกยกสูงเหนือหัว ฟาดกระหน่ำลงบนแท่นหินสี่เหลี่ยมหนา ด้วยจิ้งหว่าที่สม่าเสมอ โป๊ก โป๊ก โป๊ก ทองคำบริสุทธิ์ก้อนสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ นำไปวางไว้ตรงกลางของช่องสี่เหลี่ยมที่ทำมาจากหนังควาย ที่วางอยู่บนแท่นหินแข็ง ใช้ก้อนไม้ทุบหลายร้อยครั้งจนก้อนทองคำแบนบางเป็นแผ่นทองคำเปลว

เหงื่อโชกชุ่มเต็มตัว จิ้งหว่าที่ฟาดค้อนยังมั่นคงตรงตามจุดที่ใจต้องการ

คนตีบอกกับผมว่าทองคำเปลวใช้ปิดองค์พระพุทธรูปเป็นของสูง ต้องอดทน ต้องตั้งใจ ต้องมีสมาธิ คนที่ทำได้บุญไปด้วย

หลังจากตีจนเป็นแผ่นบางแล้วก็นำไปตัดด้วยเครื่องมือง่าย ๆ ที่ทำมาจากผิวไม้ไผ่ตัดให้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยมเสร็จแล้วใส่เข้าไปในช่องกระดาษที่เราเห็นเวลาไปซื้อแผ่นทองคำเปลวตามร้านค้า ต้องระวังอย่าให้ลมพัดแผ่นทองคำเปลวหายไป ทองคำแท้ ๆ นะ

ถ้าติดกันเป็นการลงรักปิดทองพระพุทธรูปที่แกะสลักจากไม้ ผมมาเห็นตอนกำลังใช้ปลายพู่กันแตะแผ่นทองคำเปลว นำไปติดลงบนองค์พระ แผ่นทองจะติด

แน่นด้วยรักสีดำที่ทาลงทั่วองค์พระ

จากองค์พระสีเนื้อไม้ธรรมชาติ พอลงรักปิดทองแล้วช่างสวย สุกปลั่ง แวววับ จนผมยกมือขึ้นไหว้สา

เมื่อเดินจนทั่วงาน สิ่งที่ได้มองเห็นกับตา ได้สัมผัสกับมือ ได้ฟังเรื่องราวที่เป็นการก่อเกิดตำนานที่กล่าวขานกันมา ความเข้าใจที่เข้าไปของแต่ละสิ่งแต่ละอย่าง ความเพียรพยายาม ความละเอียดประณีต ความศรัทธา

นับเป็นการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ถึงภูมิปัญญาที่เป็นของบรรพบุรุษของเราเอง

ภูมิปัญญาอันมีคุณค่าเหล่านี้จะได้รับการสืบสานอย่างแน่นอน เป็นสิ่งที่ผมสัมผัสได้ในงานนี้

เพียงแต่หวังว่าการสืบสานจะไม่เป็นการกลับไปสู่อุดที่ที่ไม่มีทางเป็นไปได้

หวังว่าการสืบสานจะไม่เป็นการสืบสานแต่เพียงรูปแบบ ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

และหวังว่าไม่เพียงเป็นการสืบสานแค่ความรู้ที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น หากแต่เป็นการสืบสานจิตวิญญาณล้านนาไปด้วยพร้อมกัน

หลังการจัดงานสืบสานล้านนาครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 6-9 เมษายน 2543 ได้มีการจัดตั้ง 'โฮงเขียนสืบสานภูมิปัญญา' ขึ้นหลังโรงเรียนปวินสร้อยชัยวิทยาลย์ เชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการสืบสานภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ สูเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจอย่างต่อเนื่อง

ท่านที่สนใจร่วมสนับสนุนโครงการนี้หรือสนใจสมัครเรียน กรุณาติดต่อขอรายละเอียดได้ที่ โทร. (053) 244-231, 244-232 โทรสาร (053) 244-232